

Roadmap civiel-militaire samenwerking 2026 – 2027

Prioritaire thema's voor een toekomstbestendige civiel-militaire samenwerking t.a.v. crisisbeheersing in het kader van de Weerbaarheidsopgave

Inleiding

In het Veiligheidsberaad met de Ministers van Defensie, en Justitie en Veiligheid van 27 oktober 2025 is gesproken over de toekomst van de civiel-militaire samenwerking. Aanleiding was de verschuivende focus van Defensie naar hoofdtaak 1 (het beschermen van het eigen grondgebied en dat van bondgenoten) en de impact daarvan op hoofdtaak 3 (het ondersteunen van civiele autoriteiten en leveren van bijstand aan veiligheidsregio's bij rampen en crises). De Algemene Rekenkamer deed al onderzoek naar "de derde hoofdtaak van de krijgsmacht" en concludeerde dat hoewel Defensie doeltreffend was in het ondersteunen van de civiele autoriteiten, er onduidelijkheid bestaat in hoeverre Defensie deze hoofdtaak in de toekomst nog kan uitvoeren. Deze conclusie is voor veiligheidsregio's een cruciaal vraagstuk omdat civiele autoriteiten deels afhankelijk zijn van de krijgsmacht voor bijstand bij crises en rampen.

In de vergadering van het Veiligheidsberaad zijn de belangrijkste vraagstukken betreffende de verschuivende focus op tafel gekomen. Wat betekent deze verschuiving van focus voor de veiligheidsregio's? Op welke capaciteiten kunnen de veiligheidsregio's in de toekomst nog rekenen? Wat verwacht Defensie van de veiligheidsregio's ten aanzien van Host Nation Support? Maar ook een thema als Reservisten behoeft nadere uitwerking. Wat betekent het voor veiligheidsregio's als reservisten worden opgeroepen? En hoe kan het grootschalig oefenen tussen veiligheidsregio's en Defensie worden verbeterd? Dit zijn vragen en vraagstukken die om een nadere uitwerking vragen.

Daarom hebben het Veiligheidsberaad, de minister van Justitie en Veiligheid en de minister van Defensie afgesproken gezamenlijk op te trekken naar een toekomstbestendige civiel-militaire samenwerking. Deze roadmap biedt overzicht en inzicht in hoe een aantal prioritaire vraagstukken de komende tijd worden opgepakt.

Hiermee worden ook bestaande en nieuwe beleidslijnen/agenda's bij elkaar gebracht zoals de Landelijke Agenda Crisisbeheersing, het traject weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen onder coördinatie van de NCTV en Defensie en het Landelijk Crisisplan Militaire Dreiging (hierna: LCP MD). De roadmap is ondersteunend aan de uitwerkingen die onder deze beleidslijnen vallen.

Doel roadmap 2026-2027 en governance

Het primaire doel van de roadmap is overzicht bieden in prioritaire thema's op het gebied van de civiel-militaire samenwerking. Zo kan worden gelet op samenhang tussen de thema's en op de vraag of voor elk thema een duidelijke aanpak en besluitvormingsstructuur is georganiseerd. De rol van het directeurenoverleg met vertegenwoordigers van Defensie, Veiligheidsregio's, Nederlandse politie en JenV (NCTV en DGPenV) is om het overzicht over en de samenhang tussen de thema's te bewaken.

Met de roadmap zetten we een meerjarige beweging in naar een toekomstbestendige civiel-militaire samenwerking. In eerste aanzet gaat dit document uit van de inzet voor de periode 2026-2027 zodat duidelijk waar in deze periode de focus op ligt. Maar de roadmap blijft de komende jaren een levend document. Dat betekent dat in toekomstige versies onderwerpen en activiteiten kunnen worden toegevoegd of verwijderd.

Thema's roadmap 2026-2027 voor toekomstbestendige civiel-militaire samenwerking

In de roadmap zijn de volgende thema's opgenomen:

1. Capaciteitsvraagstukken bij (oplopende) militaire spanningen waarin de inzet van Defensie zich met name richt op hoofdtaak 1
2. Planvorming
3. Reservisten

4. Gezamenlijk oefenen

In **bijlage 1** bij deze roadmap staan de hoofdlijnen van een aantal onderwerpen die tevens raken aan het domein van de civiel – militaire samenwerking, te weten:

- I.   Civiel-militaire waarschuwingsketen
- II.   Schuilen en evacueren bij militaire aanval
- III.   Kritieke infrastructuur
- IV.   Versterking civiel-militaire crisisstructuur.

Overzicht en stand van zaken prioritaire thema's voor een toekomstbestendige civiel-militaire samenwerking t.a.v. crisisbeheersing

1. Capaciteitsvraagstukken bij (oplopende) militaire spanningen waarin de inzet van Defensie verschuift naar hoofdtak 1	
Ambitie	In het licht van de focusverschuiving naar hoofdtak 1 van Defensie werken we aan een veiligheidsstelsel waarin civiele autoriteiten en Defensie gezamenlijk zicht hebben op capaciteiten en inzetbaarheid en deze wederkerig benutten ter bescherming van Nederland. De verschuiving naar territoriale verdediging gebeurt met oog voor nationale weerbaarheid door civiele en militaire verantwoordelijkheden en capaciteiten zodanig te organiseren dat Nederland ook bij verhoogde paraatheid voldoende slagkracht behoudt. De gefaseerde aanpak bestaat uit de volgende stappen: - Inzicht in (benodigde) civiele en militaire capaciteiten en hun onderlinge afhankelijkheden. - Helderheid over taken en verantwoordelijkheidsverdeling. - Bestuurlijke weging van risico's en vervolgkeuze voor mitigatie of acceptatie van risico's. - Alternatieve aanpak regelen daar waar overvraging een onacceptabel risico is en er een alternatief mogelijk is. - Herzien van civiel-militaire samenwerkingsafspraken in het kader van bijstand en steunverlening.
Uitgangspunten	- Het belang van territoriale verdediging en nationale weerbaarheid worden niet concurrerend maar in samenhang gezien. - Wederkerige civiel-militaire samenwerking en gedeeld eigenaarschap staan centraal. - Risico's ten aanzien van verdringingseffecten worden transparant gewogen.
Activiteiten	
Uitwerking gevolgen focusverschuiving naar hoofdtak 1	Defensie actualiseert hoofdtak 3 in het licht van de focusverschuiving naar hoofdtak 1. Beoogd resultaat: het doel in de huidige fase is om inzicht krijgen en helderheid te bieden in wat de focusverschuiving naar hoofdtak 1 betekent voor de mogelijke inzet van Defensie in hoofdtak 3 en de knelpunten die hierbij bij civiele partijen ontstaan. Het uiteindelijke beoogde resultaat is om herziene civiel-militaire samenwerkingsafspraken te hebben, die zowel in vredes- als in oorlogstijd werkbaar zijn. Planning: - Zomer 2026: Kamerbrief over de stand van zaken van de actualisering van hoofdtak 3. - Tweede helft 2026: gezamenlijk met JenV wederkerige ondersteuning in geval van militair conflict onderzoeken ter borging van de nationale veiligheid. - 2027: herziening civiel-militaire samenwerkingsafspraken. Governance: intern Defensie primair door de afdelingen Nationale Veiligheid en Weerbaarheid van DGB/DSK, daarnaast brede werkgroep met NLD JFC, DAOG, DPLAN, DJZ, DMS en KMar.¹ Over de Kamerbrief en het traject zelf vindt afstemming plaats met

¹ Het betreft hier het interne Defensie traject.

	primair het ministerie van JenV en daarnaast met de andere interdepartementale en regionale stakeholders.
Inzichtelijk maken civiele capaciteiten	De landelijke operationele multitafel Militaire Dreiging (bestaand uit Politie, Defensie, KMar en veiligheidsregio's onder coördinatie van KCR2), onderzoekt hoe civiele partijen onderling capaciteiten verdelen om continuïteit van kritieke processen te waarborgen. Beoogd resultaat: Beeld van welke vervangende civiele capaciteiten en alternatieve concepten mogelijk inzetbaar zijn. Dit voorbereidend op de situatie dat Defensie haar ondersteunende rol aan het civiele domein gedeeltelijk of geheel niet kan uitvoeren. Planning: Q4 2025 Eerste impactanalyse uitgevoerd, Q2/Q3 2026 verdiepende analyse op impact afbouw hoofdtak 3. Governance: Voorzitterschap bij portefeuillehouder RCDV belegd. Bevindingen worden geagendeerd en gewogen in de regiegroep Militaire Dreiging die de operationele tafel aanstuurt, bestaande uit strategische vertegenwoordigers van politie, Defensie en veiligheidsregio's.

2. Planvorming

Ambitie

Het versterken van de onderlinge afstemming van civiele en militaire planvorming gericht op militaire en hybride dreigingen met heldere uitgangspunten, afgestemde zeer globale scenario's en eenduidige taak- en verantwoordelijkheidsverdeling, zodat partijen weten wat ze van elkaar kunnen verwachten in de desbetreffende scenario's.

Een groot onderdeel van planvorming betreft preparatie op Host Nation Support. Host Nation Support wordt in afstemming tussen Defensie en civiele (operationele) partners nader uitgewerkt zodat Nederland in staat is om langdurige en grootschalige doorvoer van militaire troepen en materieel van West naar Oost door Nederland mogelijk te maken middels militair corridors. De veiligheidsregio's en inliggende gemeenten (voornamelijk die aan de militaire corridors) worden tijdig betrokken bij de planning van toenemende grootschalige verplaatsingen. De veiligheidsregio's kunnen vanuit hun expertise informatie aanleveren over lokale risico's en infrastructuur en ondersteuning bieden en kunnen zich zo voorbereiden op maatregelen om keteneffecten die hen raken te mitigeren.

Versterken van de afstemming bij planvorming vindt plaats bij zowel de operationalisering als bij de doorontwikkeling. De wisselwerking tussen operationalisering en de doorontwikkeling van bestuurlijke kaders wordt versterkt zodat knelpunten bij operationalisering (toets op uitvoerbaarheid) worden vertaald naar bestuurlijke dilemma's en vice versa.

Heldere planvorming voor geneeskundige hulpverlening vraagt bijzondere aandacht: De GHOR heeft een coördinerende rol bij het voorbereiden op de effecten op geneeskundige hulpverlening door een militair conflict. Dat vraagt om het doorleven van dergelijke scenario's, het goed in beeld brengen van vraagstukken als schaarste en verdringing, en een heldere afbakening van de GHOR taken in relatie tot de taken van de reguliere zorgsector.

Uitgangspunten

- Werken met heldere bestuurlijke uitgangspunten, afgestemde scenario's en eenduidige taak- en verantwoordelijkheidsverdeling.
- Synergie tussen operationalisering en doorontwikkeling bestuurlijke kaders.
- Mono-plannen dienen op multidisciplinaire koppelvlakken te worden afgestemd.
- Veiligheidsregio's worden tijdig betrokken bij de uitwerking van HNS.
- Goede afspraken over vertrouwelijkheid zijn randvoorwaardelijk voor gezamenlijke planvorming.

Activiteiten

Gezamenlijk doorontwikkelen van het LCP Militaire Dreigingen

Onder coördinatie van Defensie en de NCTV zal een doorstart worden gemaakt met de doorontwikkeling van het LCP MD.²

Beoogd resultaat: LCP MD versie 2.0

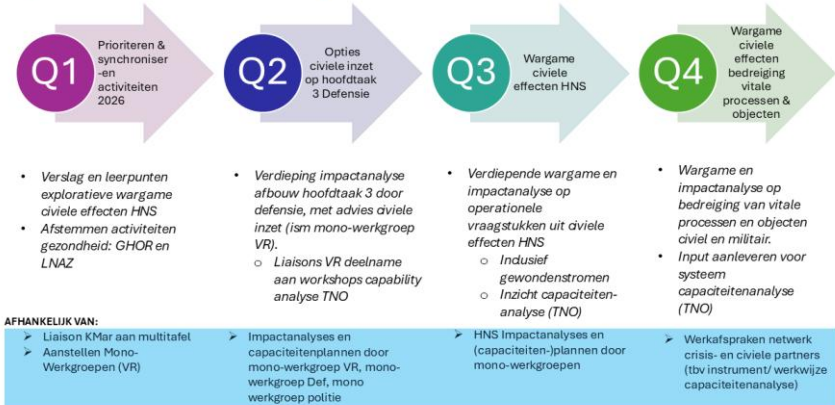
Planning: 2027

Governance: beoogde regiegroep civiele gereedstelling

Gezamenlijke operationalisering LCP Militaire Dreigingen

De landelijke operationele multitafel Militaire Dreiging stemt, op basis van thema's en scenario's uit het LCP MD, monodisciplinaire planvorming van landelijke operationele crisispartners af op militair-civiele koppelvlakken. De verschillende betrokken organisaties hebben in het kader van militaire dreiging alle hun eigen planvorming. Het is van belang deze planvorming integraal te bezien op de koppelvlakken ten behoeve van de samenhang en deconflctie.

² De versterkingspunten geïdentificeerd bij het opstellen van de *Bestuurlijke leidraad: Landelijk Crisisplan Militaire Dreigingen*, worden opgepakt in verschillende trajecten met eigen governance. Voor de doorontwikkeling van het LCP is het belangrijk om voortgang op de versterkingspunten te verwerken in een volgende versie, maar dit proces kent geen aansturing op de versterkingspunten.

	Beoogd resultaat: Door middel van exploratieve en verdiepende wargames wordt gewerkt aan operationele vraagstukken en capaciteitanalyse. Een eerste wargame is uitgevoerd op het thema HNS, waarin is verkend welke maatschappelijke effecten zich voordoen en welke capaciteiten door welke partijen moeten worden geleverd. Governance: beoogde regiegroep civiele gereedstelling Planning: <i>Operationele multitafel MD -Planning 2026</i> Q1 Prioriteren & synchroniseren activiteiten 2026 • Verslag en leerpunten exploratieve wargame civiele effecten HNS • Afstemmen activiteiten gezondheid: GHOR en LNAZ Q2 Opties civiele inzet op hoofdtaak 3 Defensie • Verdieping impactanalyse afbouw hoofdtaak 3 door defensie, met advies civiele inzet (ism mono-werkgroep VR). ◦ Liaisons VR deelname aan workshops capability analyse TNO Q3 Wargame civiele effecten HNS • Verdiepende wargame en impactanalyse op operationele vraagstukken uit civiele effecten HNS ◦ Industriel gewondenstromen ◦ Inzicht capaciteitanalyse (TNO) Q4 Wargame civiele effecten bedreiging vitale processen & objecten • Wargame en impactanalyse op bedreiging van vitale processen en objecten civiel en militair. • Input aanleveren voor systeem capaciteitanalyse (TNO) AFHANKELIJK VAN: ➤ Liaison KMar aan multitafel ➤ Aanstellen Mono-Werkgroepen (VR) ➤ Impactanalyses en capaciteitenplannen door mono-werkgroep VR, mono-werkgroep Def, mono-werkgroep politie ➤ HNS Impactanalyses en (capaciteiten-)plannen door mono-werkgroepen ➤ Werkspraken netwerk crisis- en civiele partners (tbv instrument/ werkwijze capaciteitanalyse)
Uitwerking Host Nation Support	Defensie werkt momenteel samen met IenW aan een beleidsmatig plan om de langdurige en grootschalige doorvoer van West naar Oost door Nederland mogelijk te maken middels militaire corridors. Dit moet vervolgens worden geoperationaliseerd in samenwerking met de veiligheidsregio's. Beoogd resultaat: - Actualisatie Nationaal Plan Militaire Mobiliteit. - Gezamenlijke Roadshow langs veiligheidsregio's. Planning: - Actualisatie Nationaal plan: zomer 2026 - Gezamenlijke Roadshow: 2027 Governance: Er wordt gestuurd op het nieuwe nationaal plan via de governancestructuur Defensie-IenW i.h.k.v. weerbaarheid en militaire mobiliteit.
Geneeskundige hulpverlening: nader in kaart brengen GHOR-taken bij militair conflict en duidelijkheid over de medische hub	Wanneer Nederland aanzienlijke aantallen gewonde militairen en burgers moet opvangen tijdens een militair conflict heeft dit grote impact op de continuïteit van de zorgketen. De GHOR speelt een essentiële rol in de voorbereiding, coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening tijdens rampen en crises, zoals bij een hybride of militair conflict. De GHOR vormt de verbindende schakel tussen zorgsector, het openbaar bestuur en het veiligheidsdomein, met als doel de zorgcontinuïteit ook tijdens een ramp of crisis te waarborgen. De GHOR brengt in kaart wat de gevolgen zijn van een hybride en militair dreigingsscenario voor haar eigen taken en opgeschaalde zorg. Hierbij wordt ook gekeken naar benodigde voorbereiding, vraagstukken zoals schaarste en verdringing, keteneffecten en overdrachtsmomenten van de militaire naar de civiele zorgketen.

	JenV/NCTV zal met de betrokken partijen duidelijkheid scheppen over het vraagstuk van de "medische hub" die vanuit de NAVO wordt gevraagd voor de aankomst van militaire gewonden in Nederland. Dit betreft een logistieke hub van waaruit militaire gewonden, na triage het civiele zorgsysteem ingaan. Daarna worden afspraken gemaakt over de inrichting hiervan. Beoogd resultaat: Meer duidelijkheid over de taakuitvoering van de GHOR en de gevolgen voor opgeschaalde zorg tijdens een hybride en militair dreigingsscenario. Duidelijkheid over de "medische hub" en afspraken over de inrichting hiervan Planning: Q2 2026 (probleemanalyse GHOR) en duidelijkheid medische hub Q3 2026: afspraken over de medische hub Governance: GHOR: Aansturing vanuit de bestuurlijk portefeuillehouder GHOR in het Veiligheidsberaad. Medische hub: beoogde regiegroep civiel-militaire samenwerking

3. Reservisten	
Ambitie	
Vanwege personeelsschaarste en druk op capaciteiten bij oplopende dreigingsscenario's, wordt toegewerkt naar een flexibel en schaalbaar model voor de inzet van personeel binnen het veiligheidsdomein (Defensie, veiligheidsregio's, politie, etc). Beroepskrachten, reservisten en vrijwilligers vormen een multi-inzetbaar palet, zodat Nederland onder alle omstandigheden beschikt over voldoende en deskundige capacitaire inzet en er geen onnodige concurrentie of verdringing plaatsvindt.	
Uitgangspunten	
- Breed kijken naar geschikt personeel én geschikte vrijwilligers binnen het veiligheidsdomein. - Bewust zijn van de potentiële impact van personeel met een reservistenfunctie.	
Activiteiten	
Verkenning verbreding inzet nieuwe groep reservisten	Er wordt verkend of het concept van reservisten breder kan worden ingezet buiten Defensie, zodat bij rampen en crises veiligheidsregio's zelf eigen reservisten kunnen inzetten. Zo kan het potentieel aan getrainde vrijwilligers breed kunnen worden ingezet in het veiligheidsdomein. Beoogd resultaat: Een verkenning naar de mogelijkheden voor het opleiden van civiele reservisten, in samenhang met de ontwikkeling van de Nationale Weerbaarheidstraining en het traject om gecoördineerde burgerhulpverlening te bevorderen. Planning: Q4 2026 voorstel gereed Governance: JenV/Defensie/veiligheidsregio's
Verkenning wenselijkheid/mogelijkheid van een landelijk beleidsuitgangspunt hoe om te gaan met reservisten die werkzaam zijn in vitale sectoren	Defensie heeft begrip voor de vragen van het Veiligheidsberaad over het aantal reservisten dat bij Defensie werkt en dat in de civiele wereld een vitale functie heeft. Defensie werkt daarom momenteel zelf aan een (beleids)uitgangspunt hoe om te gaan met reservisten die werkzaam zijn in vitale sectoren. Hierbij is het uitgangspunt op dit moment dat reservisten met een vitale functie in de samenleving, ook bijvoorbeeld reservisten die vitale functies bij de brandweer uitoefenen, wel reservist blijven, maar niet beschikbaar zijn voor Hoofdtak 1 (de verdediging van het eigen en het bondgenootschappelijk grondgebied) en worden in beginsel niet geplaatst in de oorlogsorganisatie (OO) van Defensie. Ze zijn eventueel beschikbaar voor hoofdtak 2 (handhaving internationale rechtsorde) en hoofdtak 3 (ondersteuning civiele autoriteiten bij crises en rampen). Naar verwachting is dit uitgangspunt in Q3 verder aangescherpt en zijn daar voor zover mogelijk beleidsinstrumenten en maatregelen aan gekoppeld om hier uitvoering aan te geven. Gaandeweg stemt Defensie dit uitgangspunt af met externe stakeholders als SZW, stichting van de arbeid en civiele werkgevers. Het Veiligheidsberaad kan hierin worden meegenomen als stakeholder.

	Beoogd resultaat: Een (beleids)uitgangspunt vaststellen hoe om te gaan met reservisten die werkzaam zijn in vitale sectoren. Planning: Q3 2026 (beleids)uitgangspunt gereed. Governance: beoogde regiegroep civiel-militaire samenwerking
Voorkomen van personeelsverdringing	Vanuit de veiligheidsregio's wordt komende tijd gestart met een inventarisatie naar het aandeel reservisten, waarbij in het bijzonder wordt gekeken of zij een taak hebben in het primair proces. Dit vormt het startpunt voor een gesprek over hoe hiermee om te gaan. Beoogd resultaat: Overzicht van het aandeel reservisten werkzaam bij veiligheidsregio's en de verdringingsrisico's die hierbij kunnen optreden. Planning: 2026 Governance: Portefeuillehouders RCDV

4. Gezamenlijk oefenen

Ambitie

Planvorming gericht op militaire en hybride dreigingen wordt gezamenlijk beoefend en doorleefd zodat partners in crisissituaties snel, effectief en gecoördineerd kunnen handelen. Op zowel operationeel als bestuurlijk niveau wordt geoefend om onderlinge civiel – militaire contacten en begrip over elkaars rollen en verantwoordelijkheden te versterken.

Uitgangspunten

- Kennis van elkaars taak, rol en verantwoordelijkheid in een crisis.
- Zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande activiteiten en geen centraal gecoördineerd oefenprogramma opzetten.
- Oefenbehoefte is zowel operationeel als bestuurlijk.

Activiteiten

Verkenning voor gezamenlijke oefenen in aansluiting op de PACE en CMX

Op landelijk niveau wordt onderzocht of in 2026 of 2027 een gezamenlijke oefening van veiligheidsregio's en Defensie opgezet kan worden in aansluiting op de PACE en CMX.

Beoogd resultaat: Civiel-militaire oefening in 2026 of 2027 inclusief de veiligheidsregio's

Planning: 2026/2027

Governance: NCTV/Defensie/Veiligheidsregio's

Basispakket voor regio's opstellen om zelf te oefenen met een militaire dreiging scenario

In aansluiting op de openbaarmaking van het LCP MD zal een basispakket met oefenkaders worden opgesteld voor regio's om zelfstandig aan de slag te gaan met oefenen.

Beoogd resultaat: Basispakket oefenen (e.g. LCP MD, ANV scenario, nota gezagsstructuren, factsheet met uitgangspunten voor gemeenten en vr's langs de corridor)

Planning: start: Q2 2026; Q1 2027 gereed

Governance: JenV zal in samenspraak met betrokken partijen opdracht geven voor ontwikkelen basispakket

BIJLAGE 1

In deze bijlage treft u informatie op hoofdlijnen aan over een aantal onderwerpen die, naast de hierboven besproken prioritaire thema's, impact hebben op de civiel – militaire samenwerking.

I. Civiel-militaire waarschuwingsketen

De minister van Defensie en de minister van Justitie en Veiligheid hebben geconstateerd dat een civiel-militaire waarschuwingsketen bij luchtdreigingen in het geval van een militair conflict (van detectie tot en met alerteren van burgers en hulpdiensten) ontbreekt en bovendien robuust en redundant moet worden ingericht om de samenleving tijdig en effectief te alerteren. Deze waarschuwingsketen is een belangrijk onderdeel van een set civiele en militaire capaciteiten en taken die samen een nationaal luchtverdedigingsstelsel moeten vormen.

Op 9 juni 2026 heeft de minister van Justitie en Veiligheid een brief gestuurd aan de Tweede Kamer over de inrichting van een nieuwe civiel militaire waarschuwingsketen. Hierin informeert de Minister, mede namens de minister van Defensie, dat er een nieuwe civiel-militaire waarschuwingsketen wordt gerealiseerd. Onderdeel hiervan is een nieuw innovatief sirenenetwerk, in aanvulling op NL-Alert. Een nadere toelichting staat in de brief.

II. Schuilen en evacueren bij militaire aanval

Ten aanzien van de inzet rondom schuilen en evacueren loopt een aantal trajecten. Allereerst wordt er in een interdepartementale werkgroep (JenV, IenW, LVVN, NCTV, Defensie, VNG, Veiligheidsregio's en Bevolkingszorg) gewerkt aan een landelijk bestuurlijk kader rondom de crisisprocessen schuilen en evacueren (all hazard). Dit kader moet aan de hand van bestuurlijke bevoegdheden, relevante actoren, dilemma's en besluiten handvatten geven aan bestuurders en hun adviseurs ten tijde van een oefening of crisis.

Ook loopt op dit moment een onderzoek van TNO in opdracht van JenV op het thema schuilen ten tijde van een militaire aanval. Doel van dit onderzoek is het handelingsperspectief van burgers bij zo'n dreiging te verduidelijken. TNO doet onder andere door middel van het raadplegen van (internationale) literatuur en het raadplegen van deskundigen onderzoek naar het identificeren van algemene indicatoren voor schuilmogelijkheden en quick wins om het handelingsperspectief van burgers voor het schuilen tijdens een militaire aanval te versterken.

Als laatst is JenV/DGPenV bezig met de inrichting van een themagroep schuilen tijdens een militaire aanval, om een voorstel voor een inzet op dit thema te ontwikkelen.

III. Kritieke infrastructuur

De NCTV brengt met de vakdepartementen de cruciale kritieke infrastructuur in kaart en werkt (i.a.m. met Defensie en de Politie) aan een beleidslijn voor de fysieke bescherming van kritieke infrastructuur. Een eerste inventarisatie laat een grote verscheidenheid aan ondersteuningsbehoeften op een grote hoeveelheid verschillende objecten zien. De lijst en de behoeften moeten verder uitgewerkt worden. Prioritering zal onontbeerlijk zijn gegeven de schaarse beschermings- en beveiligingscapaciteit van onder meer Politie en Defensie. In gesprek met kritieke entiteiten komen daarnaast ook behoeften naar boven om de eigen continuïteit en bescherming te verbeteren. Zo is er behoefte aan een betere informatiepositie. De NCTV kijkt waar en hoe tegemoet kan worden gekomen aan deze behoeften. De basis hiervoor is het structureler uitwisselen van (dreigings-)informatie tussen overheid en kritieke entiteiten.

IV. Versterking civiel-militaire crisisstructuur.

De NCTV is bezig met een verkenning om de bestaande civiel-militaire crisiscoördinatie, besluitvorming en aansturing binnen de nationale crisisstructuur te bezien en verbeteringen te

identificeren. Momenteel worden verschillende gesprekken met partners gevoerd: NCTV, Defensie, Politie, Veiligheidsregio's, KCR2 en vakdepartementen (DCC's). Uit deze eerste verkenning zullen aanbevelingen komen om civiel-militaire koppelvlakken te versterken.